

II. 35.P.

N. 7

MARZEC
KWIECIEŃ
1 9 3 5

KOMUNIKAT S A R P-u

**ORGAN STOWARZYSZENIA
ARCHITEKTÓW R. P.**

WARSZAWA, UL. CZACKIEGO 3-5. TELEFON 6-52-15

po 10.-t. resiny!
kw. -

DZIAŁ OGŁOSZEŃ

K O N K U R S

Zarząd Miejski w Łodzi ogłasza następujące konkursy:

1. Na stanowisko Kierownika Oddziału Inspekcji Budowlanej Wydziału Budownictwa. Wymagane kwalifikacje: a) narodowość polska, b) dyplom inżyniera architekta, c) 10-letnia praktyka zawodowa i administracyjna, d) pełne uprawnienia przewidziane w art. 361 ustawy budowlanej, e) nieprzekroczony 48 rok życia. Uposażenie według dawnej VI-ej grupy uposażenia funkcjonariuszów państwowych z ewentualnem dodatkiem według indywidualnej umowy.
2. Na stanowisko architekta dzielnicowego Inspekcji Budowlanej Wydziału Budownictwa: Wymagane kwalifikacje: a) narodowość polska, b) dyplom inżyniera architekta, c) 5-letnia praktyka zawodowa i administracyjna, d) pełne uprawnienia przewidziane w art. 361 ustawy budowlanej, e) nieprzekroczony 40 rok życia. Uposażenie według dawnej VI-ej grupy uposażenia funkcjonariuszów państwowych.
3. Na stanowisko technika dzielnicowego Inspekcji Budowlanej Wydziału Budownictwa. Wymagane kwalifikacje: a) narodowość polska, b) dyplom inżyniera architekta, c) nieprzekroczony 35 rok życia. Uposażenie według dawnej VII-ej grupy uposażenia funkcjonariuszów państwowych.

Do podania należy dołączyć:

1. świadectwo szkolne (dyplom), 2. świadectwo urodzenia, 3. świadectwo obywatelstwa, 4. dokładny życiorys z podaniem referencji, 5. odpisy świadectw poprzedniej pracy zawodowej.

Oferty należy nadsyłać do dnia 1.V.1935 roku pod adresem Wydziału Budownictwa Zarządu Miejskiego w Łodzi — Plac Wolności Nr. 14.

Łódź, dnia 15 kwietnia 1935 roku.

Komisarz Rządowy

(—) W. Wojewódzki

WYDZIAŁ POWIATOWY W BĘDZINIE ogłasza **KONKURS**

na stanowisko architekta powiatowego przy Wydziale Powiatowym w Będzinie.

Warunki: 1) obywatelstwo polskie, 2) wiek do 45 lat, 3) dyplom inżyniera-architekta, 4) prawo kierowania robotami budowlanymi, 5) praktyka administracyjna.

Do powyższego stanowiska przywiązane są pobory w/g VII grupy uposażenia urzędników państwowych, oraz diety i kosztą podróży w/g norm dla urzędników samorządowych.

Udokumentowane podania wraz z metryką urodzenia i własnoręcznie napisanym życiorysem, urzędowym świadectwem zdrowia oraz dokumentami udowadniającymi uregulowanie stosunku do służby wojskowej należy wnieść do Wydziału Powiatowego w Będzinie do dnia 10 maja 1935 roku. Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta Powiatowy: (—) J. B o x a

N. 7

MARZEC
KWIECIEŃ
1 9 3 5

**KOMUNIKAT
S A R P-u**

**ORGAN STOWARZYSZENIA
ARCHITEKTÓW R. P.**

WARSZAWA, UL. CZACKIEGO 3-5. TELEFON 6-52-15

II. 35.P.

KOMUNIKAT SARP-U

ORGAN STOWARZYSZENIA ARCHITEKTÓW R. P.
WYCHODZI W PIERWSZEJ POŁOWIE KAŻDEGO MIESIĄCA
W A R S Z A W A, ul. CZACKIEGO 3-5 · TELEFON 6-52-15

MARZEC
KWIECIEŃ

1 9 3 5

N_o 7

Okres krytyczny został przewyżniony — pierwsze stadium tworzenia naszej organizacji dobiega końca.

Znakomita większość polskich fachowych sił architektonicznych zrzeszona jest dziś w SARP-ie.

Obecnie z żywiołową siłą, wynikającą z wycucia realnej potrzeby, trwa wchłanianie przez Sarp jednostek i grup, które dotychczas pozostawały poza granicami zorganizowanego życia architektonicznego. Jest jasnym, że ten zbiorowy przejaw świadomości naszego świata architektonicznego ku tworzeniu jednej wielkiej organizacji Zawodu, wynika nie tylko z idealistycznej potrzeby nastawienia pracy architektonicznej na tory piękna i pożytku społecznego, ale składają się na to również i inne ostrzejsze przyczyny, które nakazują z biurowo rozumieć, że sprawa tworzenia ogólnej organizacji architektów w Polsce jest pilną, a może nawet nagłą.

Jedną z tych przyczyn, bodaj czy nie główną, jest groźna sytuacja w jakiej dziś znalazł się w Polsce architekt.

Praca architekta w Polsce jest nie rozumiana i dlatego przeważnie nieopłacaną, lub opłacaną niewłaściwie.

Zjawisko to powstało na tle kryzysu myślowego naszych czasów. Poplątanie pojęć. Identyfikowanie architektury z inżynierją, pracy twórczej z pracą w zakresie wykonawstwa budowlanego, — samej pracy architektonicznej z pojęciem formalnym zakresu uprawnień budowlanego i wreszcie:

Systematyczna walka, prowadzona od szeregu lat przez najróżniejsze elementy, o opanowanie na swoją korzyść zapłaty za pracę architektoniczną, walka prowadzona w sposób nierzetelny i demagogiczny, przy braku obrony z naszej strony, — doprowadziły u nas do zaniku samej racji pracy architektonicznej, zaniku możliwości jej zastosowania, — doprowadziły tę pracę do absurdu.

Do tego zaniku w dużej mierze przyczynił się także brak planowej polityki ze strony naszych władz budowlanych w sprawie utworzenia właściwych ram dla pracy architektonicznej w Polsce.

W tej destrukcyjnej akcji zapomniano, że niszcząc architekta uderza się przede wszystkim w interes społeczny.

Zapomniano także, że każda praca związana z budową, czy to w przemyśle, czy w wojsku, czy przy zabudowie miast i t. p., przede wszystkim musi być oparta na planowym przygotowaniu i późniejszym jego przestrzennym ukształtowaniu i, że pracy w tym zakresie może się podjąć i racjonalnie ją wykonać t y l k o i j e d y n i e fachowiec do tego przygotowany i uzdolniony to jest — architekt.

Ten stan rzeczy stwarza nagłą konieczność dla nas, jako organizacji Zawodu, przeciwstawienia się powstałemu i rozrastającemu się złu, stwarza palącą potrzebę walki z nim — w a ł k i o p r a w a a r c h i t e k t a d o ż y c i a.

Podnosząc hasło tej walki jesteśmy w tem szczęśliwym położeniu, w którym interes architekta, jako jednostki, łączy się z interesem społecznym — obroną interesów Architektury jako całości.

Dziś dopiero hasło tej walki o prawa Zawodu i prawo architekta do życia możemy podjąć. Teraz dopiero niszczącej nas nawale sił możemy przeciwstawić świadomość, zorganizowaną wolę i solidarność ogółu architektów w Polsce, — i dlatego w tej chwili właśnie tę walkę podejmujemy.

Na tej drodze wysiłek nasz winien pójść przede wszystkim ku u ś w i a d o m i e n i u s a m y m s o b i e z a k r e s u i c e l ó w n a s z y c h d a ż e Ń, a w następstwie — być skierowany ku działaniu dla wytworzenia tych ram jakie dla rozwoju pracy architektonicznej są niezbędne.

Zaszczyt rozpoczęcia tej akcji w SARP-ie, przypada na „Komisje norm wynagrodzeń i metody pracy architektonicznej“, jakie obecnie w naszej Organizacji powstają.

W swej pracy muszą mieć one na względzie, jako główną wytyczną, że architekt winien być opłacany nie za uprawnienia jakie posiada, a za faktyczną wartość społeczną wykonywanej przez niego pracy, i że w związku z tem w podjętej przez nas walce, naszym zadaniem jest:

- 1) obrona materialnych interesów architekta jako członka organizacji Zawodu, oraz
obrona interesów Zawodu architekta, jako całości, i
- 2) obrona interesu społecznego — w potrzebach społeczeństwa w zakresie Architektury.

ZARZĄD GŁÓWNY

II-gie WALNE ZEBRANIE SARP.

Zarząd Główny na posiedzeniu w dniu 1.III b. r., na wniosek Zarządu Oddziału Warszawskiego, postanowił przesunąć termin zwołania tegorocznego Walnego Zebrania SARP na dzień 25-go i 26-go maja b. r. W związku z tem Zarząd Główny wyjaśnia, że wnioski do porządku obrad mogą być w dalszym ciągu nadsyłane do dnia 25-go kwietnia b. r. Szczegóły dotyczące prac Zjazdu, łącznie z porządkiem obrad, będą przez Zarząd Główny podane do wiadomości Kolegów dodatkowo.

ORGANIZACJA KOMISYJ.

Zarząd Oddziału Warszawskiego, w porozumieniu z Zarządem Głównym, powołał do życia następujące Komisje:

- 1) Ustawodawstwa budowlanego. Przewodniczący kol. K. Lier, członkowie — koledzy J. Chmielewski, M. Goldberg, S. Hempel, T. Jankowski.
- 2) Szkolnictwa zawodowego. Przewodniczący kol. R. Piotrowski, członkowie — koledzy S. Brukalski, J. Goliński, J. Puterman i J. Żurawski.
- 3) Polityki mieszkaniowej. Przewodniczący kol. Kostanecki, członkowie — koledzy S. Brukalski, J. Cybulski, R. Gutt, R. Piotrowski, H. Rutkowski i J. Szanajca.

- 4) Przemysłu budowlanego. Przewodniczący kol. Tyrowicz, członkowie — koledzy Kodelski i Żakowski.
- 5) Norm wynagrodzeń, metody pracy architektonicznej i etyki zawodowej. Przewodniczący kol. A. Paprocki, członkowie — koledzy T. Bursze, J. Jankowski, B. Lachert, T. Nowakowski, J. Puterman i J. Żakowski.

Wymienione Komisje pracują przy Zarządzie Głównym.

W związku z tem Zarząd Główny zwraca się do Zarządów wszystkich Oddziałów o możliwie natychmiastowe powiadomienie Sekretariatu Zarządu Głównego o powstałych w Oddziałach Komisjach, celem skoordynowania prac Komisyjnych.

EWIDENCJA KONKURSÓW ARCHITEKTONICZNYCH.

W celu uporządkowania czynności wstępnych i końcowych przy ogłaszaniu przez SARP konkursów architektonicznych, Zarząd Główny na posiedzeniu w dn. 29 marca b. r. uchwalił, że czynności te winny być prowadzone w Zarządzie Głównym i powierzył prowadzenie ewidencji konkursów kol. E. Piotrowskiemu (Warszawa, Bagatela 10, tel. 8-71-19).

W zakres omawianych czynności wchodzi: prowadzenie rejestracji konkursów, ustalanie i podawanie ich numeracji, zapisy odliczeń na rzecz Sarp, podawanie do Komunikatów SARP wyników konkursów, przekazywanie Kolegium Sędziów i Sekretarzy sprawozdań z przebiegu konkursów i t. p.

POSIEDZENIA ZARZĄDU GŁÓWNEGO.

Posiedzenia Zarządu Głównego odbywają się w piątki o godz. 18-ej w lokalu Stowarzyszenia, Czackiego 3/5.

SEKRETARIAT ZARZĄDU GŁÓWNEGO.

Sekretariat Zarządu Głównego czynny jest we wtorki i piątki od godz. 17-ej do 19-ej. (Czackiego 3/5, tel. 6-52-15).

RADA SARP

Na posiedzeniu Rady SARP dn. 13.III. b. r. została przeprowadzona dyskusja nad regulaminem pracy wewnętrznej SARP (Komunikat SARP Nr. 5), oraz rozpatrywana była aktualna sprawa w zakresie uporządkowania norm wynagrodzeń za prace architektoniczne.

Następne posiedzenie Rady wyznaczono na dzień 9.IV b. r. o godz. 18-ej.

KOLEGIUM SĘDZIÓW I SEKRETARZY

Dn. 5.III b. r. odbyło się posiedzenie Kolegium, na którym przeprowadzona była ogólna dyskusja nad wynikami konkursów architektonicznych.

Następne posiedzenie Kolegium wyznaczono na dzień 1 maja b. r. o godz. 19-ej w lokalu SARP.

KONKURSY

KONKURSY OGŁOSZONE.

Konkurs XLV. Zakłady Amunicyjne „Pocisk” S. A. ogłosiły za pośrednictwem Zarządu Oddziału Warszawskiego SARP konkurs na projekt kompleksu mieszkań robotniczych na placu między ulicą Grochowską a Kamionkowską w Warszawie.

Udział w konkursie nie jest ograniczony.

Termin składania prac upływa z dniem 15.IV. b. r.

Nagrody: I-sza — 1500 zł., II-ga — 1000 zł., III-cia — 500 zł. oraz zakupy po 300 zł.

Konkurs XLVI. (Osiedle w Paluch pod Warszawą).

W sprawie tego konkursu otrzymaliśmy od sekretarza konkursu kol. L. Tomaszewskiego wyjaśnienie, że termin tego konkursu upływa z dniem 18.IV. b. r., a nie jak podano w Komunikacie Nr. 6 — 28.IV. b. r.

Konkurs XLVII. Za pośrednictwem Zarządu Oddziału SARP. we Lwowie został ogłoszony konkurs nieograniczony na „Dom Żołnierza” we Lwowie z terminem składania prac w dniu 1 maja b. r.

Programy otrzymywać można w Zarządach Oddziałów.

ODDZIAŁ W WARSZAWIE

ZEBRANIE MIESIĘCZNE.

Dnia 28.II. odbyło się czwarte zebranie miesięczne Oddziału Warszawskiego.

W pierwszej części Zebrania kol. L. Tomaszewski wygłosił odczyt p. t. „Zagadnienia urbanistyki i architektury w Z. S. S. R.”. Po odczycie wywiązała się dyskusja na temat stosunku architektury i urbanistyki do zagadnień państwowych.

W drugiej części Zebrania, po odczytaniu i przyjęciu protokołu z poprzedniego Zebrania, koledzy przewodniczący sekcji złożyli krótkie

sprawozdania z działalności Sekcji, a więc: 1) kol. Gutt — sprawozdanie z działalności Sekcji Reformy Pracy Architektonicznej, kol. Płoski — z działalności Sekcji LOPP, kol. J. Łowiński — z działalności Sekcji Oświatleniowej.

SEKCJE

SEKCJA REFORMY PRACY ARCHITEKTONICZNEJ.

Sekcja Reformy Pracy Architektonicznej odbyła od czasu ukonstytuowania się pięć posiedzeń Zarządu oraz dwa Zebrania dyskusyjne. Sekcja liczy obecnie 45 członków.

Następne zebranie Sekcji, na którym kol. S. Syrkus wygłosi referat na temat „Czynniki emocjonalne w architekturze”, odbędzie się w końcu kwietnia.

SEKCJA LOPP.

Sekcja współpracuje ze stołecznym LOPP w związku z obroną przeciwlotniczą i przeciwgazową, a w szczególności dąży do:

- 1) projektowania schronów i czynnego udziału w ich realizacji,
- 2) udziału w pracy nad ustawodawstwem budowlanym w zakresie obrony przeciwlotniczej,
- 3) opinjowania projektów z tej dziedziny,
- 4) opracowania elementów budowlanych przy udziale firm współpracujących z LOPP.

W celu przygotowania się do podjęcia wymienionych prac, Sekcja zorganizowała przy pomocy Stołecznego LOPP cykl wykładów specjalistów z zakresu budownictwa przeciwlotniczego i instalacji schronów.

W najbliższej przyszłości Sekcja otrzyma konkretne zadanie zaprojektowania szeregu schronów na terenie Warszawy.

Obecnie Sekcja liczy 10 członków. Zebrania odbywają się dwa razy na miesiąc w lokalu SARP lub LOPP.

Sekcja nawiązała kontakt z Towarzystwem Wiedzy Wojskowej.

Dn. 17-go kwietnia b. r. o godz. 19-ej odbędzie się następne zebranie Sekcji w lokalu SARP (Czackiego 3/5).

Przewodniczącym Sekcji jest kol. S. Płoski (tel. 8-35-03).

SEKCJA OŚWIETLENIOWA.

Sekcja bierze udział w opracowaniu wskazówek i przepisów dotyczących dostosowania budownictwa do wymagań oświetlenia.

Przewodniczący Sekcji kol. J. Łowiński, tel. 10-10-32.

ODDZIAŁ W KIELCACH

Dnia 16.II. odbyło się pierwsze Walne Zebranie Oddziału w Kielcach. Do Zarządu Oddziału zostali powołani kol. kol.: Klonowski Stanisław jako Prezes, oraz Gąsiorowski Witold, Cybulski Stanisław i Lewandowski Stanisław jako członkowie Zarządu. Do Komisji Rewizyjnej weszli kol. kol.: Pinno Alfons i Pignan Aleksander.

Delegatem na Walne Zebranie SARP obrał kol. Borowieckiego Wacława. Uchwalono organizowanie miesięcznych zebrań dyskusyjnych. Pierwsze zebranie ustalono na dzień 11.III. b. r.

Wysokość składki miesięcznej określono na 2.00 zł., oraz 2.00 zł. wpisowe.

Adres Oddziału: Kielce, ul. Sienkiewicza 25.

ODDZIAŁ we LWOWIE

Dnia 1.III. b. r. na Zwyczajnym Walnym Zebraniu Oddziału we Lwowie dokonano wyboru nowego Zarządu Oddziału w skład którego weszli kol. kol.: prof. Minkiewicz Witold — Prezes, Kossakowski Marjan — wiceprezes, Frydecki Andrzej — Sekretarz, Porębowicz Stefan — Zastępca Sekretarza, Skrabek Romuald — Skarbnik, Mściwujewski Adam i Kramarczyk Stanisław — Członkowie Zarządu.

Do Komisji Rewizyjnej weszli kol. kol.: Koczur Maksymilian i Wróbel Tadeusz.

Jako Delegaci na Walne Zebranie SARP zostali powołani kol. kol.: prof. W. Minkiewicz jako przedstawiciel Zarządu, M. Kossakowski, Wł. Szwarcenberg-Czerny oraz jako zastępca kol. T. Wróbel.

Do Sądu Koleżeńskiego weszli kol. kol.: prof. Derdacki Władysław, prof. Osiński Marjan, prof. Grzymalski Wiesław, oraz zastępcy kol.: Szwarcenberg-Czerny Władysław i Awin Józef. Adres Oddziału: Lwów, Akademicka 23.

ODDZIAŁ W ŁODZI

W dniu 7.II. odbyło się pierwsze Walne Zebranie Oddziału w Łodzi. Na Zebraniu dokonano wyborów do Zarządu Oddziału, w skład którego weszli kol. kol.: Lisowski Kamil — Prezes, Hans Radosław — wiceprezes, Kędzierski Franciszek — Sekretarz, Gromski Henryk — Zastępca Sekretarza, Lewy Paweł — Skarbnik, Be-gale Antoni — Zastępca Skarbnika, W. Kowalewski — do spraw specjalnych.

Adres Oddziału: Łódź, Piotrkowska 102.

STULECIE ROYAL INSTITUTE OF BRITISH ARCHITECTS.

W związku z uroczystościami związanymi ze stuleciem Instytutu otrzymaliśmy następujące pismo, które podajemy w przekładzie:

Szanowny Panie,

Miałem szczególną przyjemność i zaszczyt odczytać Radzie Królewskiego Instytutu Architektów Brytyjskich na jej zebraniu z okazji stulecia Instytucji, nader uprzejme i zaszczytne pismo gratulacyjne od Stowarzyszenia Architektów Rzeczypospolitej Polskiej.

Poleciłem aby pismo to było drukowane w naszym organie, tak, iż wszyscy nasi członkowie będą mieli okazję dowiedzieć się o sentymentach koleżeństwa ożywiających naszych kolegów, którzy przestali nam te uprzejme słowa.

Serdecznie dziękując, pozostaję szczerze oddany

podpis

Prezes R. I. B. A.

ZJAZD DELEGATÓW LABORATORJÓW BUDOWLANYCH.

W dn. 11-go i 12-go marca b. r. odbył się w Warszawie zjazd delegatów Laboratorjów Budowlanych, zorganizowany przez Związek Inżynierów Budowlanych. W Zjeździe z ramienia SARP wzięli udział koledzy: E. Piotrowski i G. Trzcziński.

Na Zjeździe wygłoszono szereg referatów na tematy: badania kamieni naturalnych i sztucznych, gruntu, materiałów wiążących, elementów konstrukcyjnych ścian i stropów i t. p.

Wyniki i uchwały Zjazdu podane będą do wiadomości kolegów w najbliższym Komunikacie.

TOWARZYSTWO WOJSKOWE TECHNICZNE.

Otrzymałmy od Towarzystwa Wojskowo Technicz. następującą wiadomość:

Towarzystwo Wojskowo Techniczne zorganizowało następujące kursy:

1) kurs elektrotechniki wojskowej, — od dnia 22-go III. do dn. 24-go V. b. r.,

2) kurs broni pancernej, — od dnia 20-go III. do dn. 28-go V. b. r.,

3) kurs inżynierji wojskowej (fortyfikacja, maskowanie, budowa schronów, rola budownictwa w O. P. L., mosty ciężkie i ich odbudowa, mosty wojenne polowe, koleje i ich odbudowa, budowa strzelnic, budowa lotnisk, instalacje na lotniskach),—od dn. 29-go III. do dn. 4-go VI. b.r.

Kursy te odbywać się będą na Politechnice Warszawskiej.

Wykłady prowadzić będą najwybitniejsi fachowcy z zakresu danych dziedzin wiedzy woj-

skowo-technicznej, a program ich obejmować będzie w sposób encyklopedyczny całokształt danej dziedziny.

Oplata za każdy kurs wynosi zł. 20.— Zgłoszenia uczestnictwa w kursie przysyłać należy pod adresem: Towarzystwo Wojskowo Techniczne, Aleja Róż 8 m. 1.

WYSTAWA NA KOLE.

Wystawa budowlano-mieszkaniowa, urządzana przez Bank Gospodarstwa Krajowego w Warszawie na Kole, otwarta będzie dn. 10 maja b. r. Przedmiotem Wystawy będą domy szeregowo i bliźniacze wybudowane według projektów wybranych spośród prac nagrodzonych na konkursie Banku Gospodarstwa Krajowego z roku 1933, a opracowanych w pracowni architektonicznej Banku. Wnętrza domów urządzane będą przez firmy meblarskie. W dziale oficjalnym zostanie urządzona wystawa dydaktyczna instytucji współpracujących z budownictwem mieszkaniowym — Banku Gospodarstwa Krajowego, Tow. Osiedli Robotniczych, Polskiego Towarzystwa Reformy Mieszkaniowej i innych. Prócz tego w wystawie weźmie udział przemysł związany z budownictwem.

WYSTAWA „WARSZAWA PRZYSZŁOŚCI“.

Na styczeń 1936 r. zapowiedziana jest w IPS'ie, zorganizowana przez komitet pod przewodnictwem pana Prezydenta Miasta, wystawa pod hasłem „Warszawa Przyszłości“.

POLSKIE TOWARZYSTWO SZPITALNICTWA.

Dn. 21.III. b. r. odbyło się 41 naukowe posiedzenie członków Polskiego Towarzystwa Szpitalnictwa. W pierwszej części zebrania inż.-arch. W. Borawski zaznajomił słuchaczy z artykułem Dr. K. Borisowej i arch. Hebebrandt'a, podanym w Międzynarodowym organie Towarzystwa Szpitalnictwa (Nosokomeion N. 4 — 1934).

Autorowie omawiają dotychczasowe prace na terenie międzynarodowym w poszukiwaniu ustalenia możliwie standaryzowanej jednostki szpitalnianej określanej niemieckim terminem „Statioseinheit“.

Następnie prof. dr. W. Szenajch wygłosił źródłowy referat na temat „o wpływie chorób zakaźnych na budowę i urządzenie szpitali dziecięcych“. Po omówieniu historii przeobrażeń budynku szpitalnego w związku z postępem nauki i doświadczenia medycznego, prelegent omawia obecne poglądy nauki na zabezpieczenie przeciwko wewnętrznym szpitalnym zakażeniom. Ogromne doświadczenie, liczne podróże w celach naukowych (Boliwja, Szwajcaria,

Szwecja, Norwegia, Niemcy, Rosja) złożyły się na wysoce ciekawy i wyczerpujący referat dr. Szejnacha.

VI (LIKWIDACYJNY) ZWYCZAJNY ZJAZD DELEGATÓW ZWIĄZKU STOWARZYSZEŃ ARCHITEKTÓW POLSKICH (Z. S. A. P.).

Sprawozdanie .

Zjazd odbył się w Warszawie w dn. 29.VI 1934 r. Obecnych — 32 delegatów reprezentujących 15 Stowarzyszeń oraz Rada Z. S. A. P.

Na Honorowego Przewodniczącego Zjazdu powołano przez aklamację Kol. Fr. Lilpopa. Przewodniczy obradom Kol. A. Bojemski, protokół prowadzi Kol. W. Boerner-Przewłocka.

Zjazd przyjmuje z poprawką protokół V-go Zjazdu, zatwierdza sprawozdanie Rady z działalności Związku i sprawozdanie z działalności Komitetu Organizacyjnego S. A. R. P. oraz przyjmuje do wiadomości, że Statut S. A. R. P. został dn. 26 maja 1934 r. zalegalizowany przez Komisarjat Rządu m. st. Warszawy.

Zjazd uchwała wystąpić do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z wnioskiem o odznaczenie Orderem Odrodzenia Polski Kol. Franciszka Lilpopa w uznaniu zasług położonych przez niego dla sprawy zorganizowania społeczności architektów polskich.

Na wniosek Komisji Rewizyjnej Zjazd zatwierdza zamknięcie rachunkowe Związku i udziela absolutorjum ustępującej Radzie, wyrażając jej Członkom podziękowanie za ich działalność.

Zjazd powziął następującą uchwałę dotyczącą likwidacji Związku: „Wobec powstania S. A. R. P., powołanego do zjednoczenia wszystkich architektów polskich:

- 1) VI Zwyczajny Zjazd Związku Stowarzyszeń Architektów Polskich na posiedzeniu w dniu 29.VI.34 uchwała likwidację Z. S. A. P.
- 2) Archiwum akt i majątek całkowity Zjazd postanawia przekazać Stowarzyszeniu Architektów Rzplitej Polskiej.
- 3) Zjazd obiera Komisję Likwidacyjną w składzie 3-ch osób, która przeprowadzi likwidację majątku Związku, przyczem Zjazd udziela Komisji pełnego prawa decydowania o sposobie przeprowadzenia likwidacji, zastrzegając jedynie uregulowanie pasywów i kosztów likwidacji Z. S. A. P., przez odpowiednie rozłożenie ich pokrycia na członków Z. S. A. P. Po zapłaceniu długów i kosztów likwidacji, reszta zaległości może ulec umorzeniu. Komisja Likwidacyjna ukończyć winna swe prace do dn. 1.I.1935 r.“.

Do Komisji likwidacyjnej wybrani zostali Kol. Kol. W. Boerner-Przewłocka, J. Müntz i J. Rouba.

Długi Z. S. A. P. wynoszą:	
Kol. G. Trzczańskiemu	zł. 1.891.43
Porady adwokackie	„ 300.—
Trzaska, Ewert i Michalski	„ 50.—
Zaległe składki C. P. I. A. . . .	„ 500.—

Razem . . . zł. 2.741.43

Przewodniczący Zjazdu:

(—) A. Bojemski.

Sekretarz:

(—) W. Boerner-Przewłocka.

ORGANIZACJE ZAWODOWE ARCHITEKTÓW POLSKICH.

(Referat wygłoszony na VI-ym Likwidacyjnym Zjeździe Delegatów Z. S. A. P. przez Prezesa Związku inż.-arch. G. Trzczańskiego).

Nawiązanie łączności osobistej, a tembardziej stworzenie węzłów organizacyjnych między architektami polskimi, przedzielonymi trzema granicami państw zaborczych, było w czasach przedwojennych rzeczą nader trudną i politycznie niebezpieczną. łącznikiem społeczności architektów był „Architekt“ wychodzący w Krakowie i poniekąd międzynarodowe zjazdy architektów. Na terenie poszczególnych zaborów istniały organizacje architektoniczne nie związane ze sobą poprzez kordony.

VIII-my Międzynarodowy Kongres architektów zgromadził w Wiedniu (maj 1908) kilku kolegów z zaborów austriackiego i rosyjskiego, którzy powzięli śmiałość, jak na owe czasy, inicjatywę stworzenia bodaj luźnej organizacji reprezentującej ogół architektów polskich. W grudniu 1908 roku odbywa się w Krakowie Zjazd delegatów stowarzyszeń architektonicznych z 3-ch zaborów, który powołuje do życia „Delegację Architektów Polskich“ (D. A. P.). Jest to organizacja luźna, składająca się z 15 delegatów stowarzyszeń architektonicznych, nie mająca statutowo określonego wpływu na poszczególne stowarzyszenia. Regulamin D. A. P. postanawia, że ma ona na celu „rozwój architektury rodzimej w kierunku artystycznym i technicznym, oraz polepszenie stanowiska architekta“, nie wymienia jednak środków, przy pomocy których cel ten miał być osiągnięty. Jest to zrozumiałe, gdyż D. A. P., jako organizacja zakonspirowana, nie uznawana przez rządy zaborcze, mogła tylko moralnie oddziaływać na organizacje architektoniczne. D. A. P. zbiera się w latach 1909 — 1912 kolejno w Warszawie, Krakowie, Lwowie i Poznaniu.

D. A. P. podejmuje szereg zagadnień pierwszorzędного znaczenia: zabiega o stworzenie Katedry Architektury przy Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, stawiając kandydaturę ś. p. S. Noakowskiego na profesora, opracowuje

projekt przekształcenia Wydziału Inżynierji Lądowej Politechniki Lwowskiej, organizuje w 1912 roku w Krakowie wystawę architektury wnętrz w otoczeniu ogrodowym, ogłasza jednocześnie konkurs na typowe domy mieszkalne, zabiera głos w sprawie budowy amfiteatru u stóp Wawelu, wpływa i agituje w sprawie racjonalnej budowy gmachów o charakterze publicznym na prowincji, domagając się ogłaszania konkursów na projekty kościołów, szkół, budynków kótek rolniczych i t. p. W roku 1911 D. A. P. ogłasza pierwsze ogólne warunki konkursów architektonicznych.

Najbardziej intensywną działalność rozwija D. A. P. na terenie Międzynarodowych Kongresów Architektonicznych, dążąc do podkreślenia tam istnienia jednolitej polskiej myśli architektonicznej, pomimo granic politycznych. Dążenie to napotyka na bardzo poważne przeszkody, nie tylko ze strony rządów zaborczych, ale także ze strony niektórych architektów, państwa te reprezentujących. Udaje się jednak uzyskać w grupie rosyjskiej C. P. I. A. miejsce dla ś. p. J. Dziekońskiego, który od tego czasu reprezentuje tam ogół polskich architektów. Pomimo to trudności piętrzą się nadal. Nieudaje się zamiar wybudowania na wystawie w 1911 r. w Rzymie dworku polskiego ze względów czysto formalnych, a mianowicie iż grupy narodowościowe nie mogą być wystawcami. Osiągnięto jednak tyle, że prace rysunkowe architektów Polaków wystawione były w Rzymie zbiorowo w Pałacu Sztuki. Jest to pierwszy występ zwartej grupy architektów polskich na terenie międzynarodowym.

15 września 1912 r. odbyło się w Krakowie ostatnie posiedzenie D. A. P. przed wybuchem wojny. Widać, że ruchliwość organizacji słabnie już w przededniu wojny światowej; proponowany przez Koło Architektów w Warszawie w r. 1913 Zjazd D. A. P. w Lublinie nie przyszedł do skutku; nie udaje się również Zjazd zwołany na czerwiec 1914 r. do Warszawy.

Wybuch wojny paraliżuje działalność D. A. P. doszczętnie i organizacja ta już więcej nie odżywa.

Okres 1917 — 1919 zaznacza się intensywną działalnością obywatelską poszczególnych ugrupowań architektonicznych. Prace nad odbudową kraju, przy tworzeniu władz budowlanych państwowych i samorządowych, ustawodawstwo budowlane, plany regulacyjne i t. p. zagadnienia pierwszorzędного znaczenia, związane z odrodzeniem Państwa Polskiego — podejmują równolegle na swoich terenach wszystkie skupiska architektów.

Trudności komunikacyjne i przeszkody ze strony władz okupacyjnych przemijają nareszcie w całym kraju i — zdawałoby się — że nic nie stoi na przeszkodzie do zorganizowania Zawodu, jednak dłuższy czas upłynie, zanim myśl ta dojrzeje wśród architektów i zostanie zrealizo-

wana. Przyczyn tego szukać należy w bardzo intensywnej działalności jednostek i mniejszych grup, rozproszenie się architektów w Komitetach Obywatelskich, Radach i t. p. instytucjach społecznych. Nie było czasu na prace organizacyjne we własnym zawodzie. Może też znane antagonizmy dzielnicowe, które tak jaskrawo ujawniły się po wojnie — nie sprzyjały konsolidacji naszego zawodu.

D. A. P. istnieje jeszcze de nomine, nie podejmuje jednak żadnej działalności zbiorowej.

Wyczuwając dobrze, że nowa sytuacja polityczna i nowe zagadnienia gospodarcze, architektoniczne i organizacyjne, jakie w związku z tą sytuacją powstały, wymagają omówienia i że architekci polscy powinni zabrać w nich głos, Koło Architektów w Warszawie inicjuje zwołanie powszechnego Zjazdu Architektów. Zjazd ten odbywa się w czerwcu 1919 r., gromadząc w Warszawie 169 architektów ze wszystkich stron Polski. Na porządku dziennym Zjazdu zjawiają się tematy, które od tego czasu po dzień dzisiejszy stanowią motyw przewodni wszystkich naszych dyskusji i dotąd nie straciły nic na aktualności: szkolnictwo zawodowe, stanowisko prawne architekta, izby architektoniczne, unifikacja statutów Stowarzyszeń Architektonicznych, powszechne Zrzeszenie Architektów, normy wynagrodzeń i t. p. — Zjazd powołuje Komitet Wykonawczy, któremu poleca realizację powziętych uchwał, między innymi: „opracowanie statutu Związku Stowarzyszeń Architektów Polskich w porozumieniu z dotychczasową organizacją D. A. P.“.

Komitet Wykonawczy w sprawozdaniu ze swej działalności z dn. 1 marca 1926 r., czyli za 7-letni okres istnienia, przyznaje, że uchwały Zjazdu nie zostały wykonane, składając to na karb braku zainteresowania ze strony Stowarzyszeń i autorów wniosków zgłoszonych na Zjazd. Ponadto Komitet uważał, że wszystkie prawie uchwały Zjazdu znajdują rozwiązanie w Izbach Architektonicznych i do czasu wprowadzenia tych Izb powstrzymał się od wszelkich wystąpień. Istniejąca obok tego D. A. P. nie wykazuje żadnej żywotności i sprawy architektoniczne w dalszym ciągu załatwiane są tylko w lokalnych Stowarzyszeniach bez ogólnego programu.

Taki stan rzeczy, trwający długie lata, w czasie kiedy zajęcie zdecydowanego stanowiska co do szeregu zagadnień architektonicznych i organizacyjnych tworzącego się Państwa Polskiego było kwestją pierwszorzędnej wagi, odbił się bardzo niekorzystnie na rozwoju i kształtowaniu się norm prawnych, zagadnienia te regulujących, tembardziej, że ówczesne Ministerstwo Robót Publicznych nie chciało liczyć się z opinią Zrzeszeń Architektonicznych, samo zaś nie opracowało żadnego programu i wyraźnie nie doceniało szeregu zagadnień z tej dziedziny.

Koło Architektów w Warszawie znów podejmuje inicjatywę złączenia architektów pol-

skich trwałymi węzłami organizacyjnymi, celem zespolenia ich dążeń i zapewnienia należytego traktowania przez czynniki decydujące wspólnych poczynań ogółu architektów. Zwoluje w marcu 1926 r. Zjazd Delegatów wszystkich Stowarzyszeń Architektonicznych, których liczba wzrasta w tym czasie do 11-tu. Zjazd uchwala powołanie do życia instytucji periodycznych Zjazdów delegatów Stowarzyszeń Architektów Polskich. Instytucja ta przybiera nazwę „Delegacji Architektów Polskich”, jednocześnie dawna D. A. P. zostaje rozwiązana. Wykonaniem uchwał Zjazdów, organizacją ich i sprawami bieżącymi w okresach międzyzjazdowych zajmuje się Komitet Wykonawczy D. A. P., posiadający poza tym bardzo nisko uprawnienia statutowe i egzekutywę w stosunku do Stowarzyszeń. W latach 1926 — 1930 odbywają się kolejne zjazdy delegatów w Warszawie, Poznaniu, Wilnie, Łodzi i ostatni w czerwcu 1929 r. na P. W. K. w Poznaniu.

Na Zjazdach tych omawiane są ciągle te same zagadnienia aktualne, a więc sprawy organizacyjne, szkolnictwo zawodowe, Izby, Rada Budowlana, uprawnienia, ustawodawstwo budowlane, ustroj władz administracji budowlanej, normy wynagrodzeń, wreszcie konkursy architektoniczne i sprawy międzynarodowe. K. W. uzyskuje subsydjum rządowe dla architektów stających do konkursu na Pałac Ligi Narodów w Genewie. Żadna z prac polskich nie zostaje wyróżniona. W okresach międzyzjazdowych K. W. zabiega u kolejnych Ministrów R. P., składa memorjały i projekty, starając się pobudzić MRP do opracowania racjonalnego programu budowlanego, do nowelizacji prawa budowlanego, do zorganizowania Izby i do uznania słuszności tez regulaminu konkursowego. Starania te rozbijają się o zdecydowanie nieprzychylnie stanowisko Władz MRP i nie doprowadzają do żadnego konkretnego wyniku. Tempo życia organizacyjnego wewnątrz Stowarzyszeń naogół też stopniowo słabnie. Wyczuwa się potrzeba stałego przedstawicielstwa Zawodu, instytucji wyposażonej w szersze kompetencje, pozwalające na inicjatywę w okresach międzyzjazdowych i mogącej pilnować przestrzegania regulaminów i uchwał Zjazdowych. Na tych podstawach tworzymy w r. 1930 Związek Stowarzyszeń Architektów Polskich, obiecując sobie, że organizacja ta będzie wstępem, przygotowaniem terenu dla Izby, w której powstanie wszyscy wierzymy.

Dalszy rozwój naszego życia zbiorowego należy już do okresu historii najnowszej. Związek ożywiony dopływem młodszych sił, które narazie z pewną rezerwą i nieufnością odnosiły się do myśli skonsolidowania wszystkich architektów Polskich, zaczyna pracować dość intensywnie, jednak ramy Statutu Z. S. A. P. okazują się już w początku jego istnienia za szczupłe.

Zaczynamy dochodzić do przeświadczenia,

że zbyt dużo marnujemy drogiego czasu na oczekiwanie Izby. Zresztą sam pogląd na Izby ulega pewnemu zmodyfikowaniu, tak wśród samych architektów, jak też i ze strony czynników decydujących. Zjawia się w czasach ostatnich tendencja umocnienia stanowiska fachowych organizacji społecznych i dania tym organizacjom miejsca przy pracy państwowo twórczej. Zbiega się to z ostatnim etapem naszej ewolucji organizacyjnej. Dziś powołujemy do życia powszechne Stowarzyszenie Architektów Rzeczypospolitej Polskiej, które węzłami organizacyjnymi zwiąże już nie oddzielne Stowarzyszenia ale wszystkich architektów — ludzi, podległych tym samym, ustanowionym przez nich prawom i wybranym przez nich władzom. Czas pokaże w jakim stopniu nowe Stowarzyszenie będzie zdolne do życia i pracy twórczej, w jakim stopniu opanuje tarcia wewnętrzne, które nam szkodzą wewnątrz naszej organizacji i osłabiają nasze stanowisko na zewnątrz, jak podejmie swoje posłannictwo społeczne i jak się z tego posłannictwa wywiąże. Możemy spodziewać się, że wyniki będą pomyślne, a wiarę tę opieram na niezaprzeczonym fakcie, że rozwój naszej społeczności postępował ewolucyjnie naprzód, żeśmy formy naszego współżycia stale ulepszali, mając przedewszystkiem na względzie właśnie oddanie naszej myśli i pracy zbiorowej Społeczeństwu i Ojczyźnie.

W tej chwili powinniśmy dać wyraz wdzięczności i uznania wszystkim tym kolegom, którzy w odcinku tych blisko trzydziestu lat przyczynili się do przygotowania zrębów powstającego Stowarzyszenia.

Praca ta była mozolna i ofiarna, tembardziej, że niezawsze należycie rozumiana i doceniana. Wielu Kolegów w pracy tej w krótszych lub dłuższych okresach czasu czynny udział brało, czyniąc jednak przegląd tych wysiłków, widzimy przy pracy stale jednego człowieka, którym jest nasz czcigodny Przewodniczący Honorowy, Kolega Franciszek Lilpop. Jemu to należy się nasze szczególne uznanie i głęboka wdzięczność. Ale zasługi takie wymagają nie tylko uznania i wdzięczności najbliższych. Należy im się bardziej widoczny i trwały symbol uznania. Stawiam wniosek o upoważnieniu Rady, przed złożeniem swych mandatów, do wystąpienia w imieniu Związku o odznaczenie Kolegi Franciszka Lilpopa Orderem Odrodzenia Polski.

RECENZJE.

SPECIFICATION

with which is incorporated the municipal engineers' specification 1935, 37 th Year. edited by F. R. S. Yorke A. R. I. B. A. The Architectural Press. 9 Queen Anne's Gate, London.

Architekci polscy, chcąc poznać jakiś nowy materiał budowlany, nie posiadający „stuletniej tradycji“, polegać muszą albo na stroniczej reklamie producentów, albo też szukać „na mieście“ informacji od kolegów, którzy przypadkowo ten właśnie materiał zastosowali. Po uciążliwej pracy zdobywania rzeczowych danych okazuje się, że materiał ten zabył na rynku jak meteor i... znikł. Nie dlatego, że był niedobry, ale dlatego, że nie zdołali dowiedzieć się o nim we właściwy sposób właściwi ludzie. To samo zresztą dotyczy informacji o starych materiałach. Brak stałego obiektywnego pośrednika pomiędzy przemysłem budowlanym a architektem coraz bardziej daje się nam we znaki.

W krajach, gdzie przemysł budowlany od dawna intensywnie się rozwija wychodzi co roku nowe wydanie obszernych katalogów budowlanych, które stale znajduje się na stole każdego projektującego architekta. Architekt amerykański dowiaduje się z katalogów Sweeta, niemiecki — z Bauweltkatalog, szwajcarski — z Schweizerischer Baukatalog, francuski — z katalogu Sageret'a, które fabryki czy przedsiębiorstwa budowlane są czynne, co nowego pojawiło się na rynku w każdej dziedzinie budownictwa — poczynając od konstrukcji, kończąc na meblach, — jak, gdzie, w jakiej ilości i jakim kosztem można daną zdobycz budownictwa zastosować.

W układzie katalogów budowlanych zauważyć się daje ewolucja: — z bezkrytycznego zbioru reklam przemysłu budowlanego przekształcają się one, dzięki coraz silniejszej ingerencji inżynierów i architektów, w pożyteczny aktualny podręcznik konstrukcji.

SAP. wyczuwając w swoim czasie konieczność dostarczenia kolegom stałych informacji o rynku budowlanym, postanowił wydawać stopniowo katalog budowlany, opracowywany i redagowany przez architektów dla architektów. Każda konstrukcja, materiał czy element budowlany, miały być opisane wg. jednolitego schematu przez tych architektów, którzy stosowali je w swojej praktyce, ażeby ogół architektów mógł na przyszłość opierać się na sprawdzonych i praktycznie sformułowanych danych. Katalog ten zaczął wychodzić jako Załącznik do Biuletynu SAP i z biuletynem tym zakończył swój krótki, choć dotychczas nieodżałowany żywot.

Przykre refleksje na temat ubóstwa naszej literatury fachowej w porównaniu z zagranicą nasuwają się przy przeglądaniu t r z y d z i e s t e g o s i ó d m e g o rocznika angielskiego wydawnictwa SPECIFICATION. Rocznik na rok 1935 wyszedł pod redakcją architekta F. R. S.

Yorke, młodego utalentowanego członka angielskiej grupy Międzynarodowych Kongresów Architektury Nowoczesnej, autora interesującej książki p. t. „The Modern House“ (London 1934, wyd. The Architectural Press).

Nawiasem dodam, iż kol. Yorke nawiązał podczas swego pobytu w Warszawie kontakt z SARP. Redagowany przez niego katalog obejmuje około 700 stron dużego formatu i mnóstwo ilustracji (a u nas?).

Na wydawnictwo to zwracamy specjalną uwagę tych kolegów, którzy interesują się sprawą stworzenia stałego kontaktu pomiędzy przemysłem budowlanym i architektami — gdyby odpowiednia Komisja zechciała jako zasadniczy punkt swego programu wysunąć kontynuowanie katalogu budowlanego S. A. P. — Zarząd gotów jest udzielić jej jaknajdalej idącego poparcia i współpracy. W SPECIFICATION Yorke'a znajdują koledzy ci wiele cennych wzorów: jest to w metodzie układu „informatora“ duży krok naprzód. Yorke nastawił swój katalog całkowicie na potrzeby i na sposób myślenia architekta. „Specification 1935“ to właściwie zbiór artykułów o aktualnych zagadnieniach budowlanych, pióra wybitnych specjalistów przy ścisłej współpracy angielskiego Komitetu Normalizacyjnego (British Standards Institution). „Konstrukcje ramowe“, „Beton i Żelbet“, „Stal w budownictwie“, „Izolacja dźwiękowa i cieplna“, „Stropy“, „Ściany“, „Instalacje ogrzewnicze i wentylacyjne“ — oto niektóre tematy, opracowane w „Specification“ z punktu widzenia praktyki inżynieryjno-architektonicznej — wszystkich niesposób wliczyć w krótkim sprawozdaniu. Obliczeniowe metody, charakterystyczne dla współczesnej techniki, podane są w każdym dziale przez specjalistów dla użytku ogółu architektów. Na marginesie naukowych opracowań zasadniczych zagadnień podane są normy budowlane, wiadomości o materiałach nowych lub sposobach stosowania starych materiałów dla nowych celów w każdej z omawianych teoretycznie dziedzin budownictwa, liczne rysunki techniczne, fotografie wykonanych detali, no i... nieodzowne ogłoszenia, które jednak przy tym układzie są całkowicie na miejscu.

Jedno tylko mamy do zarzucenia SPECIFICATION: to trzymanie się tradycji angielskich miar i wag, co zmusza cudzoziemca do żmudnego przerachowywania każdego wymiaru. Yorke, jako członek Międzynarodowych Kongresów Architektury Nowoczesnej, powinien w wydawanych przez siebie książkach preferować międzynarodowy sposób wymiarowania.

S. S.

OGŁOSZENIA

Komunikat SARP dociera do rąk wszystkich zrzeszonych w Polsce architektów, wobec czego ogłaszanie się w Komunikacie przez Firmy służące przemysłowi budowlanemu mają szanse jak **największego zastosowania swoich ofert.**

Ceny ogłoszeń: na okładce strony 3 i 4-ej zł. 200 za całą stronę, pół strony 110, czwarta część strony 60, ósma część strony 30, przed tekstem cała strona 150, pół strony 80, czwarta część 30, ósma część strony 15.

Adres firm (10/70 m/m) rocznie 30 złotych z prenumeratą.

Informacje i przyjmowanie ogłoszeń, Czackiego 3-5 SARP. we wtorki i piątki od 17-tej do 19-tej tel. 652-15